

01 10 2019

Дар Рӯзи Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сентябри соли 2019 маросими ба қор даровардани агрегати дуюми НБО «Рогун» -и объекти стратегии мамлакат баргузор гардид. Камтар аз як сол қабл, 16 ноябри соли 2018 дар маросими бошукӯҳе агрегати якуми нуруғох ба қор даромад. Дар ин қорабинӣ сохтмончиёни лоиҳаи гидроэнергетикӣ ва сокинони мамлакат, меҳмонони сершумори хориҷӣ, намояндагони созмонҳои байналмилалӣ ва рӯзноманигорон аз агентҳои бонуфузи иттилоотии хориҷи дурӯ наздик иштирок намуданд. Ба тӯфайли қори агрегати якуми НБО «Рогун» сокинони Ҷумҳурии Тоҷикистон соли гузашта ва имсол муттасил барқ ва гармӣ доштанд. Бо мавриди истифода қарор гирифтани агрегати дуюм иқтидори НБО «Рогун» бамаротиб афзуд. Имрӯз ба ҳама маълум гардид, ки НБО «Рогун» танҳо як иншооти энергетикӣ нест, ин, пеш аз ҳама, ифтихори муҳандисӣ, музаффарияти технологияи муосир, тафаккури муҳандисӣ ва меҳнати инсонӣ мебошад.

Об сарвати бебаҳои инсоният, ҳаёт ва шукӯфоии он мебошад. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба мушкилоти истифодаи об дар минтақаи Осии Марказӣ ва қаҳон, роҳҳои истифодаи оқилонаи иқтидори обиву энергетикӣ тавачҷух зоҳир намуда, борҳо изҳор доштанд, ки қумҳури ҳеч гоҳ лоиҳаҳоеро, ки бар зарари қониби дигар бошад, амалӣ намекунад ва изҳори итминон менамоянд, ки масъалаҳои об дар Осии Марказӣ тавассути ҳамқорӣ ва ҳамдигарфаҳмӣ ҳалли ҳурӯ меёбанд. Дар сатҳи оӣ борҳо таъқид қарда шуд, ки Тоҷикистон кишвари болооб буда, нисбат ба уҳдадорихои ҳуд қиддӣ рафтор намуда, на дар гузашта, на ҳоло ва на дар оянда, яъне ҳеч гоҳ қараёни обро ба кишварҳои ҳамсоя дар дарёҳои поёноб маҳдуд нақардааст ва намекунад. Ёдовар мешавем, ки лоиҳаи сохтмони НБО «Рогун» дар солҳои ИҶШС таҳия шуда буд. Сохтмон охириҳои соли 1970 оғоз ёфт, пас аз пошхӯрии ИҶШС қор то

соли 2008 ба таври доимӣ боздошта шуд. Чанги шаҳрвандӣ татбики лоихаи бузургтаринро ба таъхир андохт.

Аввалин лоихаи техникӣ соли 1974 тасдиқ шуда бошад ҳам, ба омӯхтани майдон ва корҳои омодагӣ мутахассисон хеле пештар оғоз карда буданд. Танҳо дар марҳилаи аввал зиёда аз 300 корхонаи ҷумҳуриҳои Иттиҳоди Шӯравӣ дар лоиха ширкат варзиданд. Мухандисон, лоихакашон ва сохтмончиёни бехтарин аз тамоми кишварҳои Иттиҳоди Шӯравӣ дар НБО «Рогун» кор мекарданд.

Пас аз бадастовардани истиклолият, Тоҷикистон аз лоихаи неругоҳ даст накашид. Сохтмон фаъолона пас аз хотимаи чанги шаҳрвандӣ дар доираи барқарорсозии иқтисодиёт идома ёфт.

Неругоҳи пуриктидортарин дар минтақа аз 6 агрегат иборат буда, пас аз ба истифода додан солона 17 миллиард кВт / соат барқ тавлид хоҳад кард. Ин, ба гуфтаи коршиносон, на танҳо Тоҷикистон, балки Покистон ва Афғонистонро низ бо нури барқи арзон таъмин менамояд. Пас аз ба қор даровардани ҳамаи шаш агрегат, НБО «Рогун» бо иқтидори 3600 мегаватт (зиёда аз 17 миллиард кВт / соат) ба бузургтарин неругоҳи барқи оби минтақаи Осиеи Марказӣ табдил меёбад.

Аз рӯзҳои аввал ҷониби Россия лоихаи НБО «Рогун» ва эҳёи сохтмони онро дастгирӣ кард. Дар марҳилаи аввали сохтмон ва ба истифода додани агрегати аввал намояндаи расмӣ Вазорати корҳои хориҷии Россия Александр Лукашевич изҳор дошт: "Россия ҷонибдори он аст, ки лоихаҳои марбут ба истифодаи об дар минтақаи наздик ба мо, майдони ҳамкориҳои умумиминтақавӣ бошанд".

Иттиҳоди Аврупо мавқеи Тоҷикистонро оид ба масъалаҳои об, аз ҷумла дар масъалаи НБО «Рогун», яқдилона дастгирӣ менамояд, ки намояндагони он бехатарии неругоҳи «Рогун», зарурат ва манфиати онро расман тасдиқ кардаанд, зеро қаблан Тоҷикистон дар ҳолати бӯҳрони энергетикӣ қарор дошт. Илова бар ин, вакилони Парлумони Аврупо иброз доштанд, ки бунёди НБО «Рогун» метавонад дар мубориза бар зидди терроризми байналмилалӣ хидмат кунад: "Қамбизоатӣ террор ва ҷойҳои қориро барои афғонҳо, покистониҳо, шаҳрвандони кишварҳои Осиеи Марказӣ тавлид мекунад, ҳалли мушкилоти иқтисодии онҳо метавонад таъсири рехтани обро ба осиеби терроризм боздорад ва дар ин масъала арзиши манфиатҳои "Рогун" даххо маротиба боло меравад".

Сенати Иёлоти Муттаҳидаи Амрико лоихаи «Рогун» - ро "саривактӣ" номида, ба идораи самаранокии об дар Осиеи Марказӣ даъват намуд.

Раиси Палатаи қонунбарори Мачлиси Олии Ўзбекистон Нурдинҷон Исмоилов, ки дар он рӯзҳо бо сафари расмӣ дар Душанбе қарор дошт, аҳамияти бузурги НБО «Рогун» - ро барои кишварҳои минтақа тасдиқ кард. Ӯ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ва тамоми мардуми Тоҷикистонро бо рӯйдодҳои ба истифода додани агрегати якуми НБО «Рогун» самимона табрик намуда, изҳор дошт: "Ман аз муваффақона ба қор андохтани ин иншооти азим мафтунам, ин рӯйдод дар таърихи навини Тоҷикистон сабт хоҳад шуд ва татбики ин лоиха на танҳо барои мардуми Тоҷикистон, балки барои тамоми мардуми минтақаи Осиеи Марказӣ муҳим аст. Ин лоихаи беназир ба шарофати Шумо, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, азми устувор, матонат ва сиёсати дурбинонаатон амалӣ гардид".

Муносибати мусбати ҳешро нисбат ба бунёди НБО «Рогун» дар маросими тантанавӣ ба ифтихори ба қор даромадани агрегати якум бисёре аз меҳмонон, аз ҷумла ноиби президенти Бонки ҷаҳонӣ оид ба минтақаи Аврупо ва Осиеи Марказӣ Сирил Мюллер низ бо суханони табриқӣ иброз дошт. Ӯ, аз ҷумла зикр кард, ки НБО «Рогун» як марҳилаи

муҳим барои баҳши энергетикаи Тоҷикистон хоҳад буд, зеро он метавонад барои мардуми Тоҷикистон сатҳи баландтари некуахлоқӣ ва шукуфоиро таъмин намояд. Мехмони олиқадр, аз ҷумла гуфт: "НБО «Рогун» метавонад барои аҳолии Тоҷикистон манбаи неруи барқи зарурӣ, арзон, барқароршаванда ва боэътимод гардад. "Рогун", инчунин, метавонад манбаи муҳими содироти неруи барқ бошад, ки даромад аз он ба сармоягузориҳои дигар сармояи муҳими инсонӣ ва дар навбати худ ба дигаргун сохтани иқтисодиёти Тоҷикистон ва таҳкурсии ояндаи шукуфон ёри расонад".

НБО «Рогун» на танҳо ба эҳтиёҷоти энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аҳолии нухмиллионаи он, балки ба содироти неруи барқи арзон ба як қатор кишварҳои узви СҶШ мусоидат мекунад: Афғонистон, Покистон, Хиндустон ва Чин. Ба анҷом расидани неругоҳ ва дар баробари ин, дигар лоихаҳои гидроэнергетикӣ ба Тоҷикистон имкон медиҳанд, ки содироти неруи барқро то 4 ҳазор мВт дар як сол татбиқ намояд. Яъне, неру ва оби «Рогун» ба пешрафти на танҳо Тоҷикистон, балки тамоми минтақа мусоидат хоҳад кард.

Аксари мутахассисон, коршиносон, иқтисодшиносон ва сиёсатмадорон ба ниҳоят муҳим будани НБО «Рогун» муътақиданд. Масалан, қорамандони соҳаи энергетика ва об ҳам дар Тоҷикистон ва ҳам дар Ўзбекистон аҳамият ва манфиатҳои ин лоихаро хуб медонанд. Анҷоми сохтмони он на танҳо ба Тоҷикистон, Афғонистон, Покистон, Хиндустон, Чин, балки ба дигар ҳамсоҳаҳои наздиктарин - Ўзбекистон ва Туркменистон низ манфиати назаррас меорад.

Лоихаи "Рогун" ба ҳалли масъалаи шугл низ мусоидат мекунад. Он аллақай сатҳи бекорӣ ва дар натиҷа сатҳи камбизоатиро ба таври назаррас коҳиш додааст. Дар ин ҷо зиёда аз 25 ҳазор сохтмончиҳои ихтисосҳои гуногун кор мекунад, ки беш аз 90 дарсади онҳо қорғарони тоҷик мебошанд. Аммо, сохтмон воқеан байналмилалӣ аст. Сари вақт ба қор даромадани агрегати аввал шаходати он аст, ки Тоҷикистон дар симои мутахассисони маҳаллӣ ва ҳориҷӣ шарикҳои боэътимодно пайдо намуд. Қорҳои сохтмонӣ - васлгарӣ бо қалби 67 ташкилоту муассиса, пудратчиҳои маъруфи ватанӣ ва ҳориҷӣ бо истифода аз 3700 мошини механизмҳои анҷом дода мешаванд. Сохтмонро Пажӯҳишгоҳи тадқиқотӣ - илмӣ "Гидропроект" - и Москва ҳамроҳанг месозад. Зиёда аз 50 ширкат аз Россия, Украина, Беларус, Чин, Олмон ва Эрон ба ҳайси пудратчӣ фаъолият мекунад. Таҷҳизоти барқӣ дар Россия ва Украина истихсол мешаванд.

Баҳснопазириҳои асосноккунии экологӣ, беҳатарии техникаӣ ва иқтисодӣ аз қониби қоршиносони байналмилалӣ тибқи ҳуҷҷат исбот ва аз қониби Бонки ҷаҳонӣ тасдиқ шудааст. Дар гузоришҳои ниҳоии бисёрсаҳифаи Бонки ҷаҳонӣ дар сомонӣ расмиаҷ, ки 1 сентябри соли 2014 интишор шуданд, НБО «Рогун» марҳилаи муҳим барои баҳши энергетикаи Тоҷикистон унвон шудааст.

Барои тамоми кишварҳои ин рӯйдодӣ муҳим аст, на танҳо барои он ки яке аз бузургтарин неругоҳҳои барқи оби ҷаҳон ба истифода дода шуд. Ин ҷо пирӯзии маънавӣ муҳимтар аст, зеро сохтмони дарозмуддат, ки солҳои 70 - уми асри ХХ оғоз ёфтааст, ниҳоят ба натиҷаҳои аввалини муваффақият ноил шуд. Неругоҳи барқи оби «Рогун» аллақай дар минтақа ва ҷаҳон бузургтарин ба ҳисоб меравад, ки хусусиятҳои техникаӣ он дар андоза ва миқдор ба вачдоварандаанд.

**Семен ЗЛОВ, шорехи иқтисодии Ташкилоти
чамъиятии "Modern industry".
Манбаъ: centrasia.org**